

Становище

От проф. д-р Венетка Иванова Кацарска, гост -преп. в Тракийски
Университет, Педагогически факултет, гр. Стара Загора

ОТНОСНО: представените материали на от докторантката
М.Д.Бусханедзи за присъждане на образователната и научна степен
„Доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки,
Професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика)

Тема на дисертацията: „Разработване на ефективна рамка за
учене при ученици с аутизъм в гимназиална степен на
обучение”

Докторант: М .Д. Бусханедзи

Научен ръководител: Проф. дпн Мира Цветкова- Арсова

Представени са рецензиране за дисертационен труд на тема:
„Разработване на ефективна рамка за учене при ученици с
аутизъм в гимназиална степен на обучение”, автореферат на
труда и списък от седем публикации.

Общо представяне на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд, разработен от докторантката М.Д. Бусханедзи, под ръководството на проф. д-р Мира Цветкова-Арсова включва 262 страници, от тях – 251 основен текст и библиографска справка и 11 стр. – приложения. Съдържа Увод, четири глави, Дискусия, Изводи и препоръки, Заключение, Библиография и Приложения. Във всяка от четирите глави са обособени добре структурирани раздели и подраздели.

В уводната част са очертани целта и предмета на изследването, както и основните и най-важни фактори на изследването.

Актуалност на темата

Актуалността на темата за всички, работещи в областта на специалната педагогика е очевидна. И теорията и практиката се нуждаят от нови изследвания в разглежданата научна област. Бих искала да подчертая, че самата докторантка добре е обосновала това, преди всичко с необходимостта от ефективни интервенции и стратегии, приложими за учениците с аутизъм, нуждата от подкрепа за учениците, за да се адаптират към училищната среда в средните училища.

Теоретична част на изследването

Докторантката Мария Бусханедзи манифестира добро познаване на проблема, за което съдя както чрез обема на литературната справка, съдържаща внушителното число от 549 референции, от които само 38 от интернет – адреси, така и от анализа и интерпретацията на тезите, отразени в източниците. Някои от литературните източници не са пряко свързани с аспекта на научното изследване. Намирам, че добре се познават както историята, така и съвременното състояние на проблема. Компетентно са отразени дефиниции на аутизма, неговата честота, етиология, симптоматика, законодателство.

На специално място и в отделна глава са разгледани въпросите, свързани с образованието и образователната рамка при ученици с аутизъм. Направен е задълбочен анализ на учебната среда – нейния физически дизайн и социалната среда, важен фактор за приобщаването на учениците с аутизъм. Изведени са същностни аспекти по темата. Специално бих искала да отбележа с положителен знак разглеждането на самото понятие приобщаване „не като нова форма на специално образование, а като **различно отношение към образованието** с оглед преодоляването на изключване и образователните неравенства за всички ученици”. Като цяло теоретичната рамка е респектираща с манифестираната осведоменост и ерудитаност на докторантката.

Концепция на изследването

Предприетото експериментално изследване се отличава с ясна концепция.

Поставена е ясна цел – оценяване на училищната инфраструктура и създаване на модел на подходяща учебна среда за академичното и социално развитие на високо функциониращи ученици с аутизъм в гимназиалната степен на обучение. Четирите основни задачи са в съответствие с общата цел на научното изследване. Издигнати са три хипотези, чиято проверка става чрез използване на въпросници за изясняване на отношението на учители и родители към съществуващата учебна и физическа среда, както и нагласите на специалните педагози и масовите учители към тях.

Броят на участниците в изследването е впечатляващ – 110 учители и 80 родители на ученици. Това е важна предпоставка за получаването на достоверни резултати. Направена е подробна характеристика на участниците. Преобладават учители с висока степен на образование (63-ма

имат магистърска степен по специалността) и добър опит, а родителите са млади (от общо 80 родители 72-ма са на възраст до 40 години). Положително оценявам изтъкването на тези факти от докторантката, защото намирам, че те имат важно значение за изследването. Членството в различни авторитетни организации също е важен момент. Изяснени са критериите за подбор на участниците в експерименталното изследване, методите за осъществяването му, структурата на въпросниците, критериите за анализ на получените резултати, а също и процедурата по събирането им.

Интерпретация на резултатите

В четвърта глава са представени резултатите от експерименталното изследване. Намирам, че резултатите са описани подробно и в съответствие с възможните отговори на затворените въпроси („Винаги”, „Почти винаги”, „Обикновено”, „Понякога” и „Никога”). Интерпретацията на получените резултати и от отговорите на учителите и от тези на родителите е направена сравнително подробно и в описателен план. Установени са важни детерминанти за успешното приобщаване на учениците във физическата и учебна среда, тяхното по-комфортно позициониране в нея и положителното им реагиране – социално и академично.

С положителен знак искам да отбележа съществения сравнителен анализ на позициите на родителите и учителите като са отразени както сходствата, така и различията в това отношение. Изяснени са по-важните и положително влияещи характеристики на учебната среда.

Всички резултати са богато илюстрирани.

Съставен е и подробно описан от докторантката рамка (триизмерен модел), включваща: физическа среда, методи на преподаване (ресурси) и хора (персонал и връстници).

Цялостното експериментално изследване постига предварително формулираната цел, хипотезите са убедително проверени и доказани. Формулирани са важни изводи и препоръки, които са в пълно съответствие с осъщественото изследване.

Автореферат и публикации

Авторефератът в обем от 82 стр. коректно, точно и ясно отразява основните положения от съдържанието на дисертационния труд.

Седемте на брой публикации са тясно свързани с темата на дисертационното изследване.

Приноси

Предприетото изследване от Мария Д. Бусханедзи, под ръководството на проф. дпн Мира Цветкова - Арсова има научно-теоретични и практико-приложни приноси. Приемам формулираните от самата докторантка четири теоретични и също толкова практически приноси като напълно съответстващи на изследването и стойностни.

Критични бележки

Позволявам си да направя следните бележки. Намирам, че авторефератът е твърде голям. Обемът му би могло да се редуцира.

Има някои публикации в литературната справка, които не кореспондират пряко с аспекта на разглеждане на темата на дисертационния труд. В същото време би могло също и да се посочат и публикации на български автори.

Ранжирането на задачите може да бъде по-прецизно. Втората задача, отнасяща се до изясняването на въпроса дали въобще приобщаването на посочената категория ученици в средното училище е възможно, според мен има първостепенно значение. Всички останали зависят от решаването на тази първа задача.

Критичните ми бележки не са от съществено значение и не намаляват достойнствата на дисертационния труд и автореферата.

Заклучение:

На основание цялостното, добре структурирано и завършено дисертационно изследване, което покрива съответните изисквания, направените научни приноси и публикациите, давам своя положителен вот за присъждането на Мария Д. Бусханедзи образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност Специална педагогика

София, 15. 05. 2019 г.

Подпис:
(Проф. д-р Венетка Ив.Кацарска)